סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ה, 2025
מספר השאלון: 1215
קובץ: תשובות סופיות

תנ"ך

שאלון 1215 (מסלול גמיש)

הוראות לנבחן

תוכנית הבגרויות הגמישה
א. משך הבחינה: שעה וחצי.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק ראשון – (1×40) – 40 נקודות
פרק שני – (1×40) – 40 נקודות
פרק שלישי – (1×20) – 20 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום. מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.
ד. הוראות מיוחדות: (1) אין להעתיק את השאלה; יש לכתוב את מספרה בלבד. (2) יש להתרכז בנושא. יש לשים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.
יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה. כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
כללי המענה במועד זה (קיץ תשפ"ה): לפי המסמך הכולל למורים על תכנית הבגרויות הגמישה (מנהלת תחום דעת תנ"ך ממ', 24.09.24, כ"א אלול תשפ"ד; נספח 1, "בחינה חיצונית – מתווה חדש", מבנה הבחינה וחוקי המענה, אפשרות ב' – פרק ראשון סיפור התהוות האומה ופרק שני נושא בחירה, כמו בשאלון 1215): פרק ראשון – שאלה אחת מתוך 1–2, כל הסעיפים (א' 12, ב' 14, ג' 14) = 40; פרק שני – נושא בחירה אחד, כל הסעיפים בשאלה (א' 12, ב' 14, ג' 14) = 40; פרק שלישי – סעיף א' חובה ועוד סעיף אחד מתוך ב'–ד' = 20. בנספח חלוקת הנקודות בפרק השלישי היא 10 + 10, ובשאלון מודפס 12 + 8; כאן מובא הניקוד המודפס. בפרק השני מודפסות בתוך כל שאלה גם השורות "ענו על סעיף א – חובה" ו"ענו על אחד מן הסעיפים ב–ג", אך הוראת הפרק המודפסת והנספח מורים לענות על כל הסעיפים (12 + 14 + 14 = 40), ולכן כל הסעיפים פתורים כאן.
הערה לפתרונות: בפסוקים המצוטטים השם המפורש נכתב בצורת ה'. בשמות כ, ט"ו–ט"ז נשמרת מספור הפסוקים שבשאלון, והמספור האחר מובא בסוגריים.

בהצלחה!

תשובות סופיות

פרק ראשון – התהוות האומה

שאלה 1

א. (1) ראו את מצרים רודפים אחריהם ויראו מאוד; האשימו את משה שהוציאם למות במדבר ולא הניח להם לעבוד את מצרים. (2) ה' יושיע וילחם לכם, ואת מצרים לא תראו עוד.

ב. (1) ה'–ז': פרעה ועבדיו מתחרטים ומחליטים בעצמם לרדוף (בחירה חופשית); ח': "ויחזק ה' את לב פרעה" – ההחלטה מיוחסת לה'. (2) כן (בעיקר): פרעה כבר רצה לרדוף והתלבט; ה' רק חיזק את מה שרצה. אפשר גם: בחירה חלקית בלבד.

ג. (1) ראו את מצרים מתים על שפת הים ואת "היד הגדלה"; יראו את ה' והאמינו בה' ובמשה עבדו. (2) העם מבקש שמשה ידבר איתם במקום אלוהים ומתחייב "ונשמעה" – מקבלים אותו כמתווך נאמן לדבר ה'.

שאלה 2

א. (1) "קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו" – כי משה בושש לרדת ולא ידעו מה היה לו. (2) ביקש את נזמי הנשים והילדים ועשה עגל; בנה מזבח והכריז "חג לה' מחר" – דחייה למחר והפניה לה'.

ב. (1) שבר את הלוחות – סמל להפרת הברית; שרף, טחן ופיזר את העגל והשקה את העם – השמדה והשפלה של האליל. (2) לשאת את חטא העם, ואם לא – "מחני נא מספרך"; כן – הוא קושר את גורלו בגורל העם ולוקח אחריות.

ג. (1) שהביא על העם "חטאה גדלה". (2) מטיל את האשמה על טבע העם ("כי ברע הוא"); מציג עצמו כמי שרק נענה לדרישתם; מתאר את העגל כאילו יצא מעצמו ("ויצא העגל הזה") – לעומת פסוק ד'.

פרק שני – נושאי הבחירה

שאלה 3

א. פחד מעמי הארצות – ביקשו את הגנת ה' ("כי באימה עליהם מעמי הארצות"); הגיע החודש השביעי, חודש המועדים – כדי לקיים את מצוות התורה (עולות התמיד וחג הסוכות "ככתוב").

ב. (1) כסף לחוצבים ולחרשים; מזון ושמן לצידונים ולצורים תמורת עצי ארזים מהלבנון; העמדת הלוויים לנצח על המלאכה – השקעת משאבים יקרים וארגון כלל העם. (2) הם בונים לעצמם בתים מפוארים מארזים (החומר שנועד למקדש) ואומרים "לא עת" לבנות את בית ה' – סדר עדיפויות פגום וצביעות.

ג. (1) חסד – הלל, "כי לעולם חסדו" ותרועה גדולה על הוסד בית ה': הגשמת החלום; אכזבה – הזקנים שראו את הבית הראשון בוכים בקול גדול: הבית החדש נראה דל לעומתו. (2) "היינו כחלמים" / "אז ימלא שחוק פינו".

שאלה 4

א. (1) גלות יהויכין (יכניה): נבוכדנאצר לקח את כלי בית ה' והגלה את המלך ואת גלות יהודה לבבל; חנניה מתנבא שבתוך שנתיים ה' ישבור את עול בבל וישיב את הכלים, את יכניה ואת הגולים. (2) נוסחת "כה אמר ה' צבאות", לשון עבר ודאית "שברתי", זמן מוגדר "בעוד שנתים ימים", פרטים מוחשיים, ובמקדש לעיני הכהנים וכל העם.

ב. (1) "אמן כן יעשה ה' יקם ה' את דבריך". (2) "אך" – הסתייגות; הנביאים שקדמו ניבאו למלחמה ולרעה; נביא שמתנבא לשלום יוכח כנביא אמת רק כשדברו יתקיים – עד אז נבואת חנניה מוטלת בספק.

ג. (1) שבר את המוטה מעל צוואר ירמיהו – המחשה ששבירת עול בבל קרובה; לפי בן שחר – לתת לעם במצוקה "נס" מוחשי שייאחזו בו. (2) מוטות ברזל במקום מוטות עץ – שבירת העול רק מחמירה אותו; המסר: עול בבל נגזר מאת ה', הוא מוחלט ("וגם את חית השדה") ויש לקבלו ולא למרוד.

שאלה 5

א. (1) העדפה – פאה, לקט, עוללות ופרט "לעני ולגר"; שוויון – במשפט "לא תשא פני דל ולא תהדר פני גדול". (2) תחומים שונים: בתחום הכלכלי־חברתי יש לסייע לחלשים; בתחום המשפט הצדק חייב להיות עיוור, אחרת נעוות הדין.

ב. (1) גניבה ← כחש ← שקר – עבירה אחת מושכת את הבאה; הסוף: שבועת שקר בשם ה' – חילול השם. (2) אי אפשר לצוות על רגש, ובוודאי לא כלפי מי שפגע בך; "לא תשנא... הוכח תוכיח" ו"לא תקם ולא תטר" – צעדים מעשיים שמסירים את המחסומים לאהבה.

ג. (1) החרש אינו שומע את הקללה והעיוור אינו רואה מי הניח מכשול – הנפגע אינו יודע, אין עדים ואין אכיפה; רק העושה יודע, ולכן המחוקק פונה ליראת אלוהים. (2) למלך אין סמכות אנושית מעליו; רק הוא יודע אם ניצל את כוחו לרעה – יראת ה' היא הבלם היחיד "לבלתי רום לבבו מאחיו".

שאלה 6

א. (1) "שמחתי באמרים לי בית ה' נלך"; "עמדות היו רגלינו בשעריך ירושלם" / "ירושלם הבנויה". (2) לדבר שלום בה ולבקש טוב לה – "אדברה נא שלום בך", "אבקשה טוב לך".

ב. (1) דתית – העיר מחברת את העם עם ה': בה בית ה' ואליה עולים "להדות לשם ה'"; לאומית – העיר מאחדת את כל השבטים לעם אחד ובה כיסאות בית דוד (אפשר גם חברתית – העולים הופכים ל"חברים" שווים, "אחי ורעי"). (2) "בית ה'" בפסוקים א' ו־ט' – מסגרת המדגישה את נקודת המבט הדתית: לב העיר ותכלית העלייה הוא בית ה'.

ג. (1) "שאלו שלום ירושלם ישליו אהביך" – פנייה לעיר בגוף שני נקבה כאל אהובה, משאלת שלום ל"אוהבייך". (2) מעבר מיחיד ("שמחתי") לרבים ("נלך", "רגלינו") – המשורר דובר הציבור; כל השבטים עולים יחד; "אחי ורעי".

שאלה 7

א. הגמול הישיר: מעשי האדם קובעים את גורלו – הצדיק זוכה לטוב בעולם הזה. איוב מוצג כצדיק (פסוק א’) ומיד אחר כך כמבורך בבנים ובבנות, ברכוש עצום ובמשפחה מאוחדת (ב’–ד’); הסמיכות מבטאת קשר סיבתי.

ב. (1) ה’: איוב צדיק אמיתי, "אין כמהו"; השטן: "החנם ירא איוב אלהים" – צדקתו תלויה בטובה. טיעונים: ה’ גונן עליו ("שכת בעדו... מסביב"); ה’ בירך את מעשה ידיו ומקנהו. (2) עולה בקנה אחד – עבודה טקסית מתוך חרדה לשמור על ברכתו ("ככה יעשה כל הימים"); לא עולה – דאגה כנה גם לחטא נסתר שבלב, בלי לבקש דבר לעצמו.

ג. (1) חזרה על משפט קבוע "ואמלטה רק אני לבדי להגיד לך" – קצב של אסון בלתי נמנע; "עוד זה מדבר וזה בא" – בשורות חופפות בלי הפוגה; (גם: הדרגה עד מות הילדים, ניגוד המשתה). (2) ייאוש ומרירות, כמיהה למוות ("המחכים למות ואיננו"), אנחות ושאגות, פחד שהתממש ואין מנוחה.

פרק שלישי – קטע להבנה ולניתוח

שאלה 8

א. שלח אותו להסתתר בנחל כרית ולשתות ממי הנחל; ציווה את העורבים להביא לו לחם ובשר בבוקר ובערב.

ב. (1) לצרפת אשר לצידון, אל אישה אלמנה שה’ ציווה לכלכלו – כי הנחל יבש בגלל הבצורת. (2) שלטון ה’ אוניברסלי: הבצורת שורה גם בצידון, ארץ הבעל אל הגשם – הבעל חסר אונים בתחומו, וה’ שולט בגשם ובחיים בכל מקום.

ג. (1) פת לחם; נותר לה רק מעט קמח ושמן לסעודה אחרונה לה ולבנה לפני שימותו. (2) לתת לו עוגה ראשונה – לפני בנה הרעב; שכנע ב"אל תיראי" ובהבטחת ה’ שכד הקמח לא יכלה וצפחת השמן לא תחסר עד הגשם.

ד. (1) אליהו בא להזכיר את עוונה ולהמית את בנה – כי בנה חלה עד שלא נותרה בו נשמה. (2) מהאשמה ועוינות ("מה לי ולך") להכרה ואמונה ("עתה זה ידעתי כי איש אלהים אתה ודבר ה’ בפיך אמת") – בעקבות החייאת בנה בתפילת אליהו.

כל הבגרויות בתנ"ך עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/tanach